

In Memoriam

Professori Vilho Niitemaa 16.3.1917–15.6.1991

Helsingissä syntynyt Vilho Niitemaa – vuoteen 1942 Nyman – kuului sukupolveen, joka parhaassa nuoruudessaan joutui keskelle toisen maailmansodan tapahtumia. Valmistuttuaan v. 1941 filosofian maisteriksi Niitemaa toimi vuoteen 1955 sotahistorian tutkijana. Hänen Baltian keskiaikaista historiaa käsittelevä väitöskirjansa valmistui v. 1949.

Turun yliopiston yleisen historian professoriksi Vilho Niitemaa nimitettiin v. 1955, ajankohtana, jolloin yliopiston voimakas laajentuminen alkoi. Luonteenomaista professori Niitemaan toiminnalle oli ennakkoluulottomuus ja kansainvälisyys. Hyvin varhain hän loi kontakteja Suomessa vierailleisiin Fulbright-tutkijoihin, ennen kaikkea professori John I. Kolehmaiseen. Professori Niitemaa aloitti Suomen kaukosiirtolaisuuden historian tutkimusprojektin v. 1963 antamalla oppilailleen siirtolaisuuteen liittyviä laudatur-työn aiheita ja käynnistämällä laajat aineiston keruutyöt sekä Suomessa että Amerikassa. Vuosien varrella projekti on tuottanut suuren määrän suomalaista siirtolaisuutta käsitteleviä väitöskirjoja ja muita opinnäytteitä.

Siirtolaisuustutkimusprojektin yhtenä tuloksena oli myös v. 1974 tapahtunut Siirtolaisuusinstituutin perustaminen edistämään ja koordinoimaan siirtolaisuuden dokumentointia ja tutkimusta. Itseohkeutetusti professori Niitemaa valittiin säätiön hallituksen puheenjohtajaksi, missä tehtävässä hän toimi vuoteen 1984, ja tämän jälkeen valtuuskunnan puheenjohtajana vuoteen 1987, jolloin hänet kutsuttiin instituutin kunniapuheenjohtajaksi. Siirtolaisuusinstituutin kannalta tämä työpanos oli merkittävä, sillä Vilho Niitemaa oli instituutin alkuaikojen keskeisin luottamushenkilö, vaikka hän oli joutunut luopumaan professorin virastaan heikentyneen terveytensä vuoksi jo v. 1977. Kiitollisuuden osoitukseksi ja muistoksi jälkimaailmaa varten paljastettiin Siirtolaisuusinstituutissa professori Vilho Niitemaan muotokuva hänen 70-vuotispäivänsä yhteydessä v. 1987.

Professori Vilho Niitemaan oppilaana ja pitkäaikaisena työtoverina haluaisin lisätä vielä sen, että "Vilje" – millä nimellä me hänestä puhuimme – oli erinomainen opettaja ja hallintomies. Keskuudestamme poistunut Vilho Niitemaa on piirtänyt nimensä sekä Suomen kansan aikakirjoihin että ystäviensä sydämiin.

Olavi Koivukangas

In Memoriam

Professor Vilho Niitemaa 16.3.1917–15.6.1991

Professor Vilho Niitemaa was a member of the generation thrust in the prime of their youth into the Second World War. He was born in Helsinki as Nyman (he changed his surname to Niitemaa in 1942). He graduated in 1941, and worked until 1955 as a military historian, completing his doctoral thesis on the medieval history of the Baltic states in 1949.

Vilho Niitemaa was appointed to the Chair of General History at the University of Turku in 1955, at the beginning of the University's period of rapid expansion. Professor Niitemaa's work as a scholar was characterized by his open-minded, international perspective. He early made contacts with the Fulbright Scholars visiting Finland, especially Professor John I. Kolehmainen. In 1963, Professor Niitemaa launched the research project on Finnish overseas migration, by setting topics on migration for his students' Master's dissertations, and by initiating the large-scale collection of research material both within Finland and in America. Over the years, this project has given birth to an impressive number of doctoral theses and other publications exploring Finnish migration.

A second fruit of the migration research project was the establishment in 1974 of the Institute of Migration, dedicated to the promotion and coordination of migration documentation and research. It was self-evident that Professor Niitemaa be elected Chairman of the Institute's Administrative Board, a post which he held until 1984, and he continued to serve as Chairman of its Council until 1987, when he was made Honorary President of the Institute. He made a major contribution to the Institute, for he was the central figure during its early years, despite having had to retire from the University in 1977 due to failing health. In gratitude, and as a memorial for posterity, a portrait of Vilho Niitemaa was unveiled at the Institute of Migration in 1987, in conjunction with his 70th birthday.

As Professor Vilho Niitemaa's former pupil, and his colleague for many years, I would like to add that "Ville" – as we used to call him – was an outstanding teacher and administrator. His name is written both in the chronicles of the Finnish people, and in the hearts of his friends.

Olavi Koivukangas